




**Σχεδιάζοντας τη διδασκαλία μας  
στο πλαίσιο της πολυτροπικής  
διδασκαλίας**



Πότε μια μαθησιακή διαδικασία έχει  
πραγματικό νόημα για κάποιον μαθητή;

...Όταν προτείνονται δραστηριότητες οι οποίες δημιουργούν για  
τους μαθητές εμπειρίες που αφυπνίζουν τον νου, την καρδιά και  
την ψυχή τους, δηλαδή εμπειρίες με νόημα



# Δημιουργική και αποκλίνουσα σκέψη

- ▶ ο μαθητής καλείται:
  - να σκεφτεί
  - να επιλέξει
  - να προβληματιστεί
  - να ανακαλύψει
  - να επιβεβαιώσει
  - να διαψεύσει
  - να καταλήξει σε συμπεράσματα

**Διδάσκοντας μέσω της  
τέχνης**

**Artful thinking**

**Μοτίβα έντεχνου  
συλλογισμού**

# Γιατί τέχνη;

5



# Η θέση της τέχνης στη μαθησιακή διαδικασία

---

- Έναυσμα για συζήτηση
- Καλλιέργεια παρατηρητικότητας
- **Σύνδεση με γνωστικά αντικείμενα**
- Σύνδεση με εμπειρικά δεδομένα
- Ως βιωματική διεργασία
- Ως στοχαστική διεργασία
- Ως μέσο καλλιέργειας κριτικού και δημιουργικού στοχασμού
- Αφορμή για εξέταση των παραδοχών
- Ως μέσο επαναξιολόγησης των δυσλειτουργικών παραδοχών

## Η εφαρμογή μπορεί να γίνει

- ▶ σε παραστατικές τέχνες (ζωγραφική, γλυπτική, αρχιτεκτονική)
- ▶ σε μουσικά έργα
- ▶ σε λογοτεχνικά έργα

✓ Τα εργαλεία του **artful thinking** ονομάζονται **μοτίβα**  
(**routines**)



# Κριτήρια ένταξης της τέχνης στη μαθησιακή διαδικασία

---

- Το έργο τέχνης:
- Να **σχετίζεται με τους μαθησιακούς στόχους**
- Να πυροδοτεί το στοχασμό
- Να ενεργοποιεί την αισθητική απόλαυση



# Χαρτογράφηση των μοτίβων έντεχνου συλλογισμού

[Επιλογή και προσαρμογή μοτίβων στις διδακτικές ανάγκες]



## Οι απαντήσεις των μαθητών:

- ▶ καταγράφονται στον πίνακα ή σε μεγάλα χαρτιά
- ▶ αναρτώνται σε εμφανή σημεία στην αίθουσα
- ▶ ανανεώνονται
- ▶ συγκρίνονται

**Ορατή σκέψη**

# 1<sup>ο</sup> Μοτίβο: Βλέπω – ισχυρίζομαι - αναρωτιέμαι



## **ΒΛΕΠΩ**

(Τι βλέπεις;)

Εκφράστε τις πρώτες σας παρατηρήσεις



## **ΣΚΕΠΤΟΜΑΙ**

(Τι νομίζεις ότι συμβαίνει εδώ;)  
Παρατηρώντας το έργο τι απορίες έχεις;



## **Αναρωτιέμαι**

(Υπάρχουν απορίες που δεν έχουν απαντηθεί παρατηρώντας τον πίνακα;)



# Βλέπω - ισχυρίζομαι - αναρωτιέμαι

12

## Για ποιο λόγο χρησιμοποιώ το μοτίβο;

- Συστηματική εξέταση έργου τέχνης
- Διαχωρισμός παρατήρησης από ερμηνεία
- Η ερμηνεία συνοδεύεται από επιχειρήματα
- Η ερμηνεία δεν σημαίνει κλείνομαι στην άποψή μου, αλλά είμαι ανοιχτός για περαιτέρω διερεύνηση

# Ποιες δεξιότητες αποκτά ο μαθητής ;

13

- Μαθαίνει να «βλέπει»
- Ενισχύεται στην δημιουργία προσωπικής θέσης
- Στηρίζει τη θέση του με επιχειρήματα
- Υιοθετεί το άνοιγμα στη στάση του απέναντι στις ιδέες και στις αντιλήψεις του, ώστε να μετασχηματίζει /τροποποιεί τις παραδοχές του.
- Αναπτύσσει τον κριτικό στοχασμό

# Ένα παράδειγμα Β' Γυμνασίου

14

## Δ.Ε. 10. Η μαθητεία στον καινούριο κόσμο του Θεού

**Μοτίβο :**

- ✓ βλέπω
- ✓ ισχυρίζομαι
- ✓ αναρωτιέμαι

Ο ιερός Νιπτήρας,  
εξωνάρθηκας καθολικού Ι.Μονής Βατοπαιδίου, 14<sup>ος</sup> αι.



# Οι απαντήσεις των μαθητών

## Τι βλέπεις;

- Βλέπω το Χριστό με φωτοστέφανο
- Άνθρωποι που στέκονται ο ένας πίσω από τον άλλο
- Ο Χριστός κρατάει το πόδι ενός ανθρώπου
- Δίπλα του μια κολυμπήθρα και ένα μεγάλο κανάτι
- Ένας άνθρωπος με το χέρι στο μέτωπο αναρωτιέται
- Υπάρχουν νέοι και ηλικιωμένοι
- Υπάρχουν άνθρωποι που συζητούν και άλλοι που είναι σιωπηλοί
- Ένας νέος βοηθάει έναν άλλο να βγάλει το σανδάλι του
- Ένας άλλος το βγάζει μόνος του
- Ο Χριστός ευλογεί

## Τι νομίζεις;

- Είναι εδώ που ο Ιησούς πλένει τα πόδια των μαθητών
- Νομίζω ότι οι μαθητές ντρέπονται
- Ο Ιησούς θέλει να δείξει ότι είναι ίδιος με τους μαθητές
- ...θέλει να δείξει ότι δεν είναι ανώτερος
- Οι μαθητές περιμένουν και υπακούουν
- Ο Χριστός υπηρετεί τον άνθρωπο
- Ο Χριστός θέλει να δώσει το καλό παράδειγμα

## Τι σε κάνει να αναρωτιέσαι;

- Για ποιο λόγο το κάνει αυτό;
- Γιατί ταπεινώνεται;
- Τι θέλει να διδάξει;
- Τι σκέφτονται οι μαθητές;
- Γιατί θέλησε με αυτό τον τρόπο να τους δείξει την ταπείνωσή του;
- Τι σημαίνει αλήθεια το ότι τους πλένει τα πόδια;
- Αφού ήταν ανώτερός τους γιατί το έκανε αυτό;
- Γιατί με το άλλο χέρι ευλογεί;



Τι βλέπεις;  
Τι νομίζεις;  
Τι σε κάνει να  
αναρωτιέσαι;



# Α' Λυκείου : Δ.Ε. 22 – Το μυστήριο της Ιεροσύνης

Δείκτης επιτυχίας:

Αντιπαραβολή του **χαρισματικού χαρακτήρα της εξουσίας στην Εκκλησία**

με τον **κοσμικό χαρακτήρα της εξουσίας στην κοινωνία**



Η εξουσία στην Εκκλησία (ενδεικτικά):

1. Σκοπός η διακονία (ανιδιοτελής προσφορά υπηρεσιών)
2. Η αλληλεγγύη ως απόρροια της αγάπης
3. Έχει καθοδηγητικό, θεραπευτικό χαρακτήρα

Ιερέας: πνευματικός πατέρας

Μεταμόρφωση του ανθρώπου από άτομου σε πρόσωπο

## 2<sup>ο</sup> Μοτίβο: ισχυρίζομαι – αμφιβάλλω - εξερευνώ

Β' Λυκείου : Δ.Ε. 2 – Ποιος είναι ο Θεός  
κατά την πίστη του Χριστιανισμού

Ερωτήματα:

1. Τι γνωρίζεις σχετικά με αυτή την εικόνα;
2. Ποια ερωτήματα σου προκαλεί;
3. Τι είναι αυτό που θέλει να εξερευνήσεις περισσότερο;



# Δείκτες Επιτυχίας και επάρκειας του μαθήματος

## Δείκτες Επιτυχίας

1. Βασικά στοιχεία χριστιανικής διδασκαλίας για τον Θεό
2. Επεξήγηση όρων «ενέργειες» και «μέθεξη»
3. Η γνώση του Θεού ως βιωματική εμπειρία

## Δείκτες Επάρκειας:

- Αποκάλυψη Θεού στον άνθρωπο
- Ένας και Τριαδικός Θεός
- Μία ουσία – τρεις υποστάσεις
- Αλληλοπεριχώρηση
- Ενέργειες Θεού
- Βιωματική εμπειρία του Θεού

## **Με ποιον τρόπο;**

- **Καθένας μόνος του – παρατήρηση**
- **Σε ομάδες-απαντούν τα τρία ερωτήματα**
- **Καταγράφουν τις απαντήσεις σε χαρτάκια post it**
- **Ανακοινώνει η κάθε ομάδα και οι απαντήσεις καταγράφονται στον πίνακα**
- **Τα χαρτάκια της κάθε ομάδας κολλάνε σε χαρτιά Α3 σε εμφανές σημείο στην αίθουσα**

- Για ποιο λόγο χρησιμοποιώ το μοτίβο;
- να συνδέσουν γνώσεις που ήδη έχουν με την καινούργια γνώση
- Να αναζητήσουν οι ίδιοι μαθητές τι θέλουν να μάθουν ακόμη
- Να συστηματοποιήσουν την έρευνά τους
  
- Πότε;
- Να κάνουμε την εισαγωγή σε καινούργια θεματική ενότητα
- Να διατυπώσουν τα δικά τους ερωτήματα

# 3<sup>ο</sup> Μοτίβο: βάζοντας τίτλους



- ✓ Τι κοινό έχουν;
- ✓ Βάλτε τίτλο στην κάθε εικόνα;



# Β' Λυκείου: Φανατισμός και Ανεξιθρησκία

► Δείκτες επιτυχίας:

1. Έννοια «όρου» φανατισμού
2. Μορφές Φανατισμού
3. Αίτια φανατισμού
4. Συνέπειες φανατισμού





**Για ποιο λόγο χρησιμοποιώ το μοτίβο;**

**Όταν θέλω οι μαθητές:**

**➤ να συνοψίσουν**

**➤ να συλλάβουν την ουσία του θέματος**





# Με ποιο τρόπο;

- Ατομικά (γράφουν τον τίτλο)
- Μοιράζονται με τον διπλανό τους και συνδιαμορφώνουν
- Ανακοινώνουν
- Οι απαντήσεις καταγράφονται στον πίνακα και αναρτώνται στην τάξη
- Η ολομέλεια της τάξης αποφαινεται για τον πιο περιεκτικό τίτλο

# 4<sup>ο</sup> μοτίβο: Η αρχή, η μέση και το τέλος



## ► Ερωτήσεις:

1. Αν αυτή ήταν η αρχή μιας ιστορίας τι θα ακολουθούσε;
2. Αν αυτό ήταν στο μέσον μια ιστορίας τι θα είχε συμβεί προηγουμένως ; Τι θα ήταν επόμενο να συμβεί μετά;
3. Αν ήταν το τέλος ποια θα ήταν η ιστορία;

# 4<sup>ο</sup> μοτίβο: Η αρχή, η μέση και το τέλος



## ► Ερωτήσεις:

1. Αν αυτή ήταν η αρχή μιας ιστορίας τι θα ακολουθούσε;
2. Αν αυτό ήταν στο μέσον μια ιστορίας τι θα είχε συμβεί προηγουμένως ; Τι θα ήταν επόμενο να συμβεί μετά;
3. Αν ήταν το τέλος ποια θα ήταν η ιστορία;

# Γ' Γυμνασίου- Δ.Ε. 9: Οι διωγμοί

Εναλλακτικά:

1. Ποιοι είναι οι κύριοι πρωταγωνιστές και ποια η σχέση τους;
2. Ποιο είναι το βασικό γεγονός της ιστορίας και τι το προκάλεσε
3. Ποιες είναι οι αιτίες του προβλήματος; Ποιες είναι οι συνέπειες;
4. Πως μπορεί να λυθεί το ζήτημα αποτελεσματικά
5. Αυτή η ιστορία ποια σχέση έχει με τη ζωή σας; (με τη εποχή σας;)



# Για ποιο λόγο χρησιμοποιούμε το μοτίβο

- Να αξιοποιήσουν τη φαντασία τους
- Να εκφραστούν με συμβολικό και έμμεσο τρόπο για τα συναισθήματα τις αντιλήψεις και τις ιδέες τους για την κατάσταση ή το θέμα μας
- Να κατανοήσουν βιωματικά το κοινωνικό, πολιτικό, θρησκευτικό, ιστορικό πλαίσιο του θέματός μας

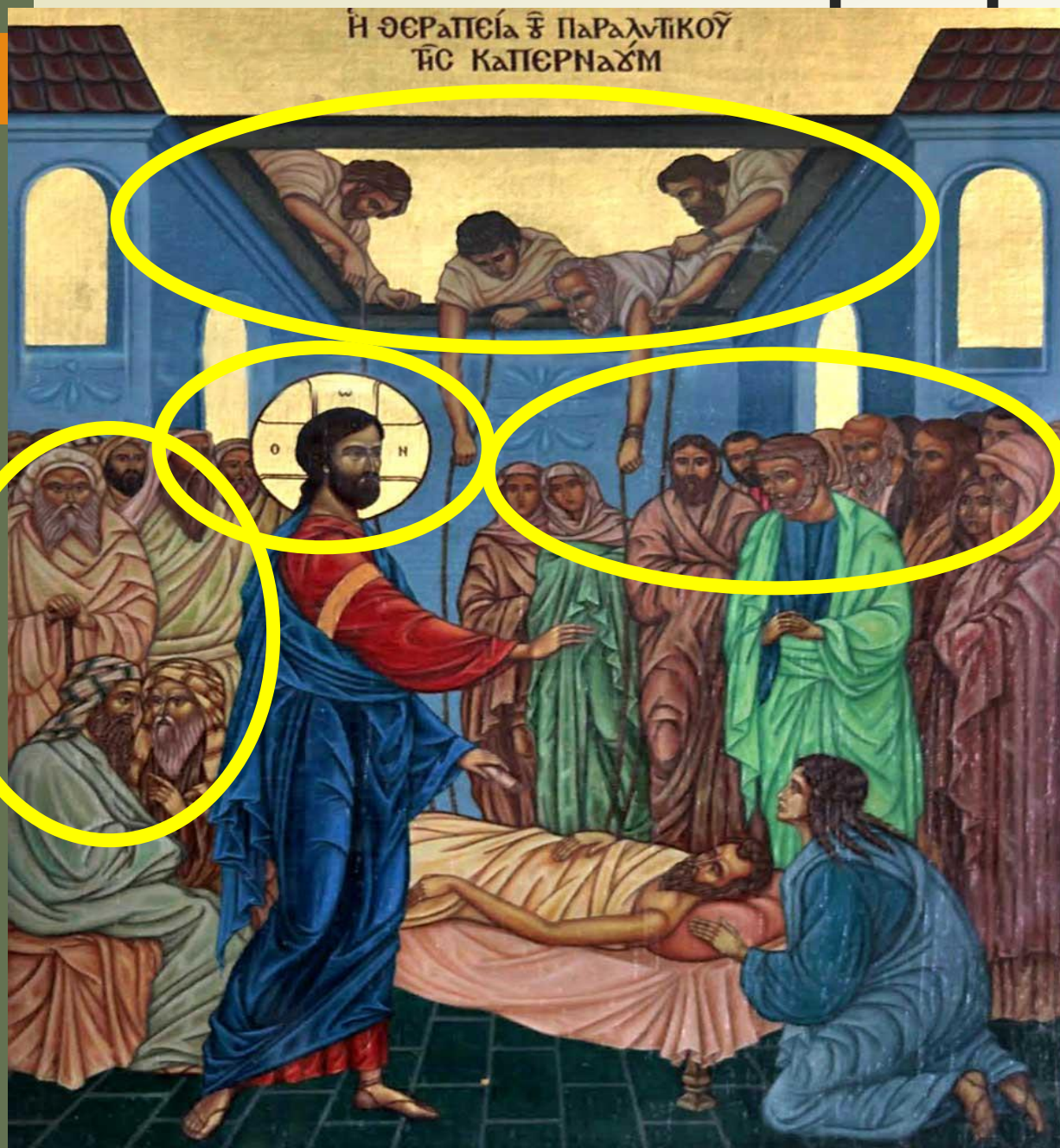


# Πώς;

- Παρατηρούν το έργο τέχνης
- Εκφράζουν τι βλέπουν
- Γράφουν είτε ατομικά , είτε σε ζευγάρια την ιστορία



# 5<sup>ο</sup> μοτίβο: Αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω



- ▶ Τι μπορεί να σκέφτεται ή να αντιλαμβάνεται το υπό εξέταση πρόσωπο;
- ▶ Τι μπορεί να γνωρίζει/πιστεύει;
- ▶ Τι είναι αυτό που νοιάζεται /φροντίζει

## Γιατί χρησιμοποιώ το μοτίβο;

- Για να αποκτήσουν οι μαθητές διαφορετικές γωνίες θέασης ενός θέματος ή μιας κατάστασης

1. Φίλοι του παράλυτου: πίστη , εμπιστοσύνη στον Χριστό
2. Γραμματείς: η συγχώρεση αμαρτιών από άνθρωπο θεωρείτε βλασφημία
3. Ιουδαίοι: αντίληψη ότι η ασθένεια και η αναπηρία είναι τιμωρίες από Θεό
4. Χριστός: - ανατρέπει την ιουδαϊκή αντίληψη
  - η πίστη και η μετάνοια ως προϋποθέσεις της κοινωνίας με τον Θεό
  - ψυχοσωματική θεραπεία του ανθρώπου